

سوال

جشن نیمه شعبان که بسیاری از مسلمانان جنوب آسیا برگزار می‌کنند چه حکمی دارد؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

برخی از مسلمانان روز نیمه شعبان را جشن می‌گیرند؛ آنان این روز را روزه گرفته و شبش را به عبادت می‌پردازند. درباره این روز احادیثی وارد شده که صحیح نیست؛ برای همین علما احیای این روز را با جشن گرفتن آن بدعت دانسته‌اند.

امام شاطبی - رحمه الله - می‌گوید: «بنابراین بدعت عبارت است از روشی ساختگی در دین که همانند [و در تقابل] با [اعمال] شرعی است و سلوک آن به هدف مبالغه در تعبد الله سبحانه است... از جمله آن پایبندی به روش و شکل معین [در انجام اعمال است] مانند ذکر به روش دست جمعی با یک صدا و قرار دادن روز میلاد پیامبر - صلی الله علیه وسلم - به عنوان عید و شبیه آن.

و از جمله‌اش پایبندی به روزه نیمه شعبان و زنده داشتن شب آن» (الاعتصام: ۱/ ۳۷ - ۳۹).

محمد بن عبدالسلام شقیری می‌گوید: «امام الفتنی در تذکرة الموضوعات می‌گوید: از جمله موارد ساختگی در شب نیمه شعبان نماز الفیه است که صد رکعت است که هر رکعتش را ده بار سوره اخلاص و به جماعت می‌خوانند. آنان به این [بدعت] بیش از جمعه‌ها و اعیاد [شرعی] اهمیت می‌دهند اما برایش حتی یک خبر و اثر [از سنت] نیاورده‌اند جز آثار ضعیف و موضوع. اینکه صاحب قوت و احیاء این نماز را ذکر کرده‌اند فریبت ندهد و نه اینکه در تفسیر ثعلبی این شب به عنوان شب قدر ذکر شده است».

عراقی می‌گوید: حدیث نماز شب نیمه [شعبان] باطل است و ابن جوزی آن را در کتب الموضوعات (احادیث ساختگی) آورده است.

فصلی در حدیث و نماز و دعای شب نیمه شعبان: حدیث: **هرگاه شب نیمه شعبان شد شبش را بیدار بدارید و روزش را روزه بگیرید** حدیث را ابن ماجه از علی روایت کرده. محشیه می‌گوید: و در زوائد سند آن به سبب ضعف ابن ابی بسره ضعیف است. احمد و ابن معین درباره‌اش گفته‌اند: او حدیث می‌ساخت. و نماز شش رکعتی در شب نیمه شعبان به نیت

دفع بلا و طول عمر و بی‌نیازی از مردم، و خواندن سورهٔ یاسین و دعا بین آن بدون شک نوآوری در دین و مخالفت با سنت سرور پیامبران است. شارح احیاء می‌گوید: این نماز در کتب متاخرین از بزرگان صوفیه مشهور است اما برای آن و دعایش هیچ مستند صحیحی در سنت نیافته‌ام جز آنکه از عمل برخی مشایخ است. اصحاب ما می‌گویند: جمع شدن برای زنده نگاه داشتن شبی از این شب‌های ذکر شده در مساجد و غیر آن مکروه و ناپسند است. نجم الغیطی دربارهٔ روش احیای شب نیمهٔ شعبان به صورت جماعت می‌گوید: اکثر علمای اهل حجاز از جمله عطا و ابن ابی ملیکه و فقهای مدینه و اصحاب مالک این کار را انکار کرده و گفته‌اند: همه‌اش بدعت است و دربارهٔ قیام آن به صورت جماعت چیزی از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - و از یارانشان وارد نشده؛ و نووی می‌گوید: نماز رجب و شعبان بدعت‌های منکر و زشت هستند. السنن والمبتدعات (۱۴۴).

فتنی - رحمه الله - پس از ذکر سخنان بالا می‌گوید: «عوام به سبب این نماز دچار فتنه‌ای بزرگ شدند تا آنکه به سبب آن آتش بسیار روشن کردند و فسق و زیر پا نهادن محارم آنقدر بسیار شد که از وصف بیرون است، آنقدر که اولیاء از شکافته شدن زمین ترسیدند و به صحرا گریختند، و نخستین بار این نماز در بیت المقدس در سال ۴۴۸ هجری رخ داد. زید بن اسلم می‌گوید: هیچ یک از مشایخ و فقهایمان را ندیدیم که به شب **برائت** اهمیت دهند و آن را بر دیگر شب‌ها برتری دهند. ابن دحیه می‌گوید: احادیث نماز برائت همه موضوع است و یکی مقطوع است و هر کس به روایتی که دروغ بودن آن ثابت شده عمل کند از خدمتکاران شیطان است» (تذکره الموضوعات فتنی: ۴۵).

نگا: الموضوعات ابن جوزی (۲/ ۱۷۲) المنار المنیف فی الصحیح والضعیف ابن قیم (۹۸) و الفوائد المجموعه شوکانی (۵۱).

برخی از مردم به روزهای پایانی شعبان **شعبانیه** می‌گویند و آن را روزهای خداحافظی با خوردن می‌دانند، برای همین پیش از وارد شدن رمضان این روزها را برای خوردن غنیمت می‌شمارند که برخی از اهل لغت اصل این کار را از نصرانیان دانسته‌اند که پیش از وارد شدن روزه‌شان چنین می‌کنند.

حاصل آنکه در شعبان هیچ عید و جشن و عبادت مخصوصی در وسط یا پایان آن وجود ندارد و انجام آن از جملهٔ بدعت‌ها و امور نوساخته است.

والله اعلم